

جهان منتظر ما نمی‌ماند

ساسان کریمی مدرس دانشکده مطالعات جهان دانشگاه تهران در گفت‌وگو با هم‌میهن:

ساسان کریمی مدرس دانشکده مطالعات جهان دانشگاه تهران در گفت‌وگو با هم‌میهن:

ساسان کریمی، مدرس دانشکده مطالعات جهان دانشگاه تهران و تحلیل‌گر سیاست خارجی در گفت‌وگو با هم‌میهن گفت: «همه طرف‌های برجام در تلاش هستند که فرصت‌سوزی احیای آن را به گردن دیگری بیندازند». این استاد دانشگاه همچنین معتقد است: «بعید است که موضوع ابتکار در مسقط، دوحه یا جای دیگر جدی باشد». کریمی بر این گزاره تأکید دارد که «امروزه بیش از هر زمان متوجه این نکته شده‌ایم که شرایط جهان ثابت و منتظر ما نمی‌ماند».

در حالی که نگاه دنیا معطوف به بحران غزه است، مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا از آخرین فرصت‌ها برای احیای برجام سخن به میان می‌آورد؛ جوزپ بورل با چه هدفی این مسئله را مطرح کرده است؟ آیا این دیپلمات اروپایی با چراغ سبز اروپا و آمریکا این موضوع را مطرح کرده است؟

به نظر می‌رسد در مورد احیای برجام با توجه به فرصت‌سوزی‌هایی که ابتدا (در زمستان ۱۳۹۹) توسط دولت بایدن و سپس (تا زمستان ۱۴۰۰) توسط دولت سیزدهم صورت گرفت، همه طرف‌ها تلاش می‌کنند تا هزینه به نتیجه نرسیدن را بر دوش طرف‌های دیگر بیندازند. صحبت‌های آقای بورل هم در بزنگاه کنونی متوجه همین معناست. به‌خصوص که ایشان اتحادیه‌ای را نمایندگی می‌کند که پس از شروع جنگ اوکراین بیشترین رویگردانی و شاید بتوان گفت سنگ‌اندازی را در راه احیای برجام انجام داده است. البته جام قهرمانی سنگ‌اندازی در مسیر احیای برجام همچنان مانند همیشه در دستان روسیه باقی است. بنابراین من این را به‌هیچ‌عنوان چراغ سبز قلمداد نمی‌کنم و اساساً موضع ایالات متحده و اتحادیه اروپا را هم در زمینه این موضوع کاملاً منطبق نمی‌بینم.

وزیر امور خارجه ایران در پاسخ به تمامی سوالات پیرامون موضوع مذاکرات، از ابتکار عمان سخن می‌گوید، آیا اساساً در حال حاضر ابتکاری در این موضوع مطرح است؟

خیر. به نظر من جناب وزیر خارجه به‌رغم اینکه هدف فوق را دنبال می‌کند، یعنی تلاش می‌کند تا ایران را به درستی مایل به حل‌وفصل موضوع معرفی کند، اما شاید بتوان گفت این کار را به روش حرفه‌ای انجام نمی‌دهد. تکرار این شوق و تمایل بعد از دو سال دیگر کاملاً نخ‌نما و به عکس خود تبدیل شده است. شاید بتوان گفت حتی این تکرار دست ایران را در صحنه دیپلماتیک پایین‌تر قرار می‌دهد. اساساً ایشان بهتر است تمایل واضح یکطرفه را به این صراحت تکرار نکند. در عین حال من بعید می‌دانم که موضوع ابتکار در مسقط، دوحه یا جای دیگر جدی باشد. علاوه بر آنکه اخیراً شنیده شد، آمریکا مذاکراتی که قرار بود در عمان انجام شود را با توجه به تحولات منطقه فسخ کرده است. به هر حال هر ناظر حرفه‌ای به سادگی متوجه این معناست که در شرایط کنونی هرگونه مذاکره فی‌مابین امری بعید و محتوایی بودن آن (به فرض بعید) نیازمند توان کارگزاری بسیار بالاتر از توان مذاکراتی فعلی است.

با وقوع جنگ اوکراین، آمریکا اعلام کرد احیای برجام از دستور کار کاخ سفید خارج شده است؛ آیا بحران غزه می‌تواند به صورت معکوس، بار دیگر موضوع برجام را در اولویت ایالات متحده قرار دهد؟

بعید است که به عکس خود تبدیل شود. واقعیت این است که امروز بیش از هر زمان متوجه این نکته شده‌ایم که شرایط جهان ثابت و منتظر ما نمی‌ماند. اینطور نیست که ما هر زمان اراده به مذاکره و غیره کنیم، همه عناصر دیگر هم همراه اراده ما باشند. حمله روسیه به اوکراین موضوع مذاکرات احیای برجام را به کلی به محاق برد و امروز هم این دوقطبی احیاشده حول موضوع فلسطین کار را بیش از گذشته سخت کرده است.

البته اینکه توافق میان اسرائیل و عربستان سعودی فعلیت نگرفت و با توجه به جنگ غزه تا حد زیادی لاقابل به تعویق افتاده، فرصت است. اما باید دانست که دولت‌هایی که از این دو جنگ بیشترین سود را می‌برند، یعنی عربستان سعودی و روسیه، چندان مایل به تفاهم‌هایی که از این شکاف‌ها بکاهد یا مستلزم آن کاهش باشد، نخواهند بود. ما جنگ اوکراین، جنگ غزه، انتخابات در ایالات متحده و غیره را به زیان موضوع احیای برجام و هرگونه همگرایی جهانی پیرامون چنین موضوعی پیش رو داریم.

امروز مؤلفه‌هایی که می‌تواند بار دیگر امید برای احیای برجام را زنده کند چیست؟

فعلاً امید چندانی نیست. به خصوص که ما بیش از همه چیز برای مذاکرات دیپلماتیک موفق، نیازمند انسجام داخلی هستیم که در حال حاضر با تأسف باید گفت چندان مشاهده نمی‌شود. آنچه لازم است ابتدا بازسازی انسجام و اراده عمومی داخلی و سپس اراده واقعی در تمامیت حاکمیت برای رفتن به سمت کاهش تنش‌های نالازم در سطح بین‌المللی است. موضوعاتی نظیر کارگزار کیفی و نیز نوعی مرزبندی جدید به خصوص با روسیه به طوری که ضمن حفظ روابط موضوعاتی نظیر آنچه در زمستان ۱۴۰۰ رخ داد، در ید ابتکار عمل مسکو قرار نداشته باشد، موضوعات بعدی هستند. من اصلاح روابط خارجی کشور را امری میان‌مدت و نه کوتاه‌مدت می‌بینم و آن هم شرایطی دارد که بیان شد.

” به کانال تلگرام هم میهن پیوندید “

” به کانال بله هم میهن پیوندید “

” به کانال رویکا هم میهن پیوندید “

مطالب ویژه